

УДК 338.242

DOI: 10.31891/2307-5740-2022-302-1-34

ЄРЕМЯН О. М.

<https://orcid.org/0000-0002-8170-7598>

e-mail: number_one_2000@ukr.net

Херсонський національний технічний університет

КРИТИЧНА ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ОБЛІКУ І АУДИТУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

У статті проведено критичний аналіз сучасного стану обліку і аудиту нематеріальних активів на підприємствах. Проаналізовано основні засади нормативно-правового забезпечення бухгалтерського обліку операцій з нематеріальними активами за національними і міжнародними стандартами. Визначено основні проблеми в класифікації, оцінці, нормативно-правовому регулюванні обліку нематеріальних активів та запропоновано рекомендації щодо їх вирішення. Проведено дослідження інформаційного забезпечення аудиту нематеріальних активів та визначено перспективні напрямки для проведення якісного аудиту.

Ключові слова: нематеріальні активи, облік, аудит, підприємство, проблеми, перспективи.

OLENA YEREMIAN

Kherson National Technical University

CRITICAL ASSESSMENT OF THE CURRENT STATE OF ACCOUNTING AND AUDIT OF INTANGIBLE ASSETS AT ENTERPRISES

Expansion of the use of intangible assets, imperfection of the legal framework and classification of objects, insufficient development of valuation methods, necessitates the improvement of their accounting and auditing.

Today, the problem of developing a scientifically sound classification of intangible assets is of particular importance, which is an important prerequisite for the rational organization of accounting for this object. A critical analysis of the composition of these groups in the classification of intangible assets in accordance with UAS 8, which is the basis of sub-accounts of account 12 "Intangible assets", shows the existence of a number of inaccuracies.

An important problem that needs to be solved in the process of organizing the accounting of intangible assets is the choice of forms of primary documents. The lack of standard forms of primary documents developed for intangible assets, as an accounting group of enterprise assets, does not meet modern requirements, which today are increasingly involved in business.

The article, based on the study of foreign experience in the use and reporting of intangible assets, as well as its comparison with domestic enterprises, identifies the main problems associated with the use and accounting of intangible assets, and offers recommendations for their solution.

The above problems are present in almost every domestic enterprise and lead to violations of the accounting process, insufficient coverage in the reporting of information on intangible assets, inaccurate assessment.

The lack of valuation methodology does not allow to unambiguously determine the place of this type of economic resources in the accounting process, to represent them in the public reporting of the enterprise, especially to include them in the balance sheet to balance market and book value. Today, one of the pressing issues is to establish the value and impact of intangible assets on the market value of the enterprise. There is a need for in-depth study of existing and disputed intangible assets, the factors that affect them, the establishment and development of approaches, methods in order to objectively assess the value of the enterprise.

In order to eliminate and prevent errors in the accounting of intangible assets and ensure quality audit of intangible assets in the enterprise, the article conducted a study of information support audit of intangible assets.

Also, one of the promising areas of accounting and auditing of intangible assets is their implementation in the use of computer technology. Thus, the analysis of the results of research of domestic and foreign economists shows that theoretical and practical developments in accounting and auditing of intangible assets are modern and require further research and development to improve and adapt to international standards.

Keywords: intangible assets, accounting, audit, enterprise, problems, prospects.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Зростання конкурентоспроможності підприємств передбачає ефективне використання природних, матеріальних, трудових та фінансових ресурсів. Водночас дедалі більшу роль відіграють нематеріальні активи, частка яких у структурі активів суб'єктів підприємницької діяльності постійно зростає. Наявність нематеріальних активів у складі ресурсів підприємства збільшує ринкову вартість підприємств, підвищує інвестиційну привабливість та забезпечує захист їхніх прав.

Облікове законодавство звужує склад нематеріальних активів, зараховуючи витрати зі створення багатьох об'єктів на витрати звітного періоду. Унікальні об'єкти нематеріальних активів часто не враховуються у балансі, або їхня облікова вартість набагато нижче ринкової вартості, що приводить до заниження майнового стану підприємств. Причиною такої ситуації є, насамперед, відсутність стандартів оцінки вартості нематеріальних активів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

За тематикою дослідження працюють вітчизняні та зарубіжні науковці, такі як: Бігдан І.А., Бразілій Н. М., Крупельницька І. Г., Мельник Л. Ю., Польова Т. В., Сунь Лін, Шульга С. В. та інші. Ними опрацьовані питання обліку, аналізу та аудиту нематеріальних активів, а також проблеми їх ефективного використання на підприємствах.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття

Розширення сфери використання нематеріальних активів, недосконалість законодавчої бази та класифікації об'єктів, недостатня розробка методики оцінки, зумовлює потребу в удосконаленні їх обліку та аудиту і проведенні подальших досліджень.

Формулювання цілей статті

Метою статті є критичний аналіз сучасного стану обліку і аудиту нематеріальних активів на підприємствах, визначення проблем та надання рекомендацій щодо їх вирішення.

Виклад основного матеріалу

В умовах вибору України шляху асоціації з Європейською Спільнотою, виникає потреба приведення у відповідність нормативно-правового регулювання операцій з нематеріальними активами. Дійсне П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» [4] лише частково відповідає однойменному МСФЗ 38 [3], і потребує подальшої адаптації. Також в Україні є наявна проблема із захисту прав інтелектуальної власності, оскільки недосконалість нормативно-правової бази не дають змогу в повному обсязі ефективно використовувати нематеріальні активи у діяльності підприємств.

На сьогодні, особливого значення набуває проблема розроблення науково обґрунтованої класифікації нематеріальних активів, що є важливою передумовою раціональної організації бухгалтерського обліку цього об'єкту.

Критичний аналіз складу зазначених груп у класифікації нематеріальних активів відповідно до П(С)БО 8, яку покладено в основу субрахунків рахунку 12 «Нематеріальні активи», свідчить про існування ряду неточностей. Насамперед, ця класифікація не в повному обсязі відповідає змісту терміна «класифікація», який більшість тлумачних словників трактує як розподіл предметів, явищ та понять за класами, відділами, розрядами залежно від їх загальних ознак.

Так, група «Права на об'єкти промислової власності» об'єднує в собі об'єкти, які мають різні сфери охорони та охоронні документи. Зокрема, охоронним документом таких об'єктів нематеріальних активів, як винахід, корисна модель, промисловий зразок, сорти рослин, породи тварин, є патент, що охороняє ідеї, продукти, процеси, методи діяльності. У свою чергу, охоронним документом прав компонування (топографії) інтегральних мікросхем є свідоцтво державного зразка, сферою охорони якого є схема – технічні і технологічні рішення в мікроелектроніці. Охоронним документом права на комерційну таємницю (у тому числі ноу хау) є договір, сферою охорони якого є ідеї, продукти, процеси, методи й організація діяльності.

Тлумаченню терміна класифікація не в повному обсязі відповідає також група «Авторське право та суміжні з ним права». Зокрема, охоронним документом на твори (художні, літературні, музичні, аудіовізуальні, живопису, архітектури, скульптури, графіки тощо) є спеціальний знак, свідоцтво державного зразка або договір, сферою охорони якого є форма вираження ідей, процесів, методів діяльності або математичних концепцій як таких. У свою чергу, охоронним документом права на виконання, публікацію, мовлення, розповсюдження об'єктів авторського права є спеціальний знак або договір, сферою охорони якого є способи використання об'єктів авторського права.

Серед негативних аспектів діючої класифікації слід також відзначити об'єднання однакових видів майнових прав у складі різних груп нематеріальних активів. Зокрема, право на провадження діяльності за видами, що є об'єктом специфічних майнових прав, належить групі «Інші нематеріальні активи». У свою чергу, право користування надрами та право користування геологічною інформацією, що також входять до специфічних майнових прав, належать до групи «Право користування природними ресурсами».

Бухгалтерський облік як упорядкована система узагальнення інформації про діяльність підприємств ґрунтується на суцільному та безперервному документуванні всіх господарських операцій, що відбуваються.

Важливою проблемою, яку необхідно вирішити в процесі організації обліку нематеріальних активів, є вибір бланків форм первинних документів.

На сьогодні наказом Міністерства України від 22.11.2004 р. 732 [8] затверджено типові форми первинного обліку об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів (акт введення в господарський оборот, інвентарна картка обліку, акт вибуття (ліквідації), інвентаризаційний опис), але зазначені об'єкти є лише частиною прав, які становлять нематеріальні активи, тому цей наказ не вирішив питання бухгалтерського обліку нематеріальних цінностей у цілому.

Відсутність типових форм первинних документів, розроблених для нематеріальних активів, як облікової групи активів підприємства, не відповідає вимогам сучасності, які сьогодні все ширше залучаються в господарський обіг.

Значна група економістів акцентує увагу на доцільності використання для документального оформлення руху нематеріальних активів форм первинного обліку основних засобів, затверджених наказом Міністерства України від 29.12.95р. 352. Окремі автори рекомендують використовувати форми цих документів максимально пристосовані для обліку невідчужуваних цінностей. Інша група – пропонує застосовувати для документування господарських операцій з нематеріальними активами самостійно розроблені бланки.

Аналіз рекомендацій вищезазначених авторів дозволяє зробити висновок, що кількість облікових форм є достатньо великою (від семи до дев'яти). На нашу думку, використання такої кількості документів для обліку нематеріальних активів є нераціональною. По-перше, застосування типових форм з обліку основних засобів для нематеріальних активів робить неможливим всебічне відображення господарських операцій та не дозволяє повною мірою охарактеризувати даний об'єкт обліку. По - друге, первинна інформація в численних запропонованих документах дублюється, що не на користь їх інформативності та аналітичності.

До основних проблем в нормативно-правовому регулюванні нематеріальних активів підприємств науковці відносять:

- ✓ неоднозначне розуміння економічної природи та юридичного змісту нематеріальних активів як результат недостатньої розробленості понятійного апарату;
- ✓ брак у вітчизняних і міжнародних стандартах гнучких підходів у визначенні критеріїв визнання нематеріальних активів і, як наслідок, складність їхньої ідентифікації;
- ✓ відсутність в нормативних актах дієвої та сучасної методики оцінки нематеріальних активів, що призводить до заниження їхньої вартості, або взагалі невизнання об'єктів у складі нематеріальних активів.

Розвиваючи останнє твердження, підкреслимо, що проблемно дискусійним питанням, яке не знаходить рішення в нормативній базі, є як загальноекономічний, так і обліковий аспекти такого поняття, як інтелектуальний капітал підприємства та його взаємозв'язок з нематеріальними активами. Хоча, згадка про окремі його елементи міститься в облікових стандартах. Так, і в національних, і в міжнародних стандартах підкреслюється, що людські, клієнтські активи не відповідають критеріям визнання активу і не підлягають відображенню у звітності (рис. 1).

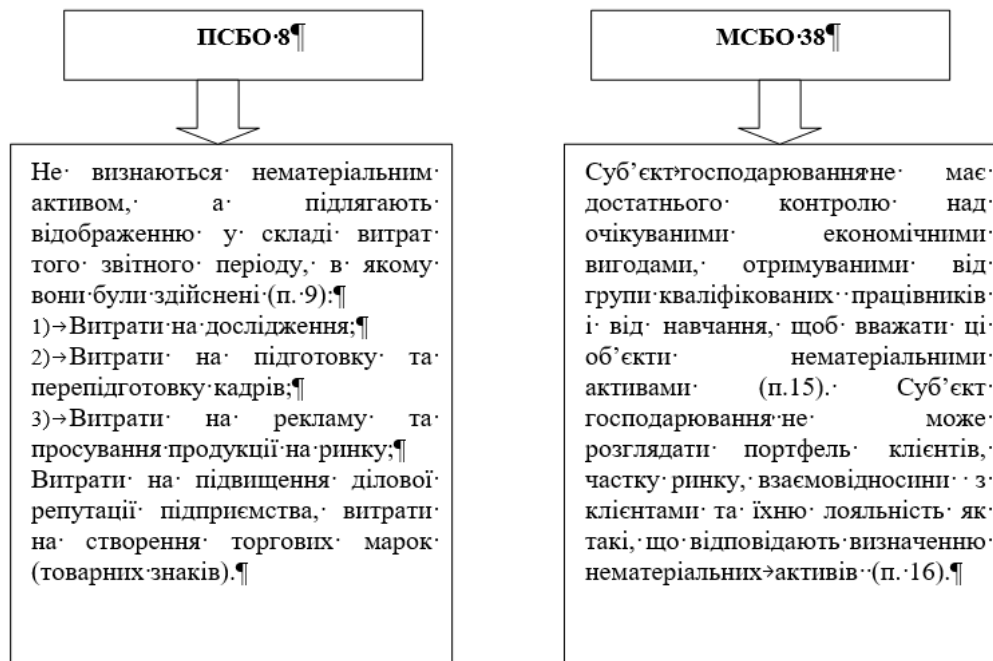

Рис. 1. Підходи до людської та клієнтської складової інтелектуального капіталу у вітчизняних і міжнародних стандартах

Враховуючи думки вітчизняних дослідників [5; 6; 7], можливими перспективними напрямками вдосконалення нормативно-правової бази обліку нематеріальних активів можуть бути:

- ✓ подальша гармонізація бухгалтерського обліку нематеріальних активів в Україні зі світовим;
- ✓ постійне оновлення законодавства, що регулює захист винахідницьких, авторських, ліцензійних прав; відповідно до сучасних викликів;
- ✓ систематизація існуючої нормативної бази чи навіть узагальнення окремих нормативно-правових актів з питань інтелектуальної власності у єдиний комплексний нормативний документ, беручи до уваги досвід розвинених країн (наприклад, дослідницький кодекс чи концепція управління нематеріальними активами);

✓ удосконалення облікових процедур з нематеріальними активами через більш досконале законодавче регулювання таких аспектів, як оцінка їхньої вартості, контроль ефективності використання тощо.

На основі вивчення зарубіжного досвіду використання та відображення у звітності нематеріальних активів, а також його порівняння з вітчизняними підприємствами, нижче визначені основні проблеми, пов'язані з використанням та обліком нематеріальних активів, і запропоновані рекомендації щодо їх вирішення (табл. 1).

Вищенаведені проблеми присутні майже на кожному вітчизняному підприємстві та прізводять до порушення облікового процесу, недостатнього висвітлення у звітності інформації про нематеріальні активи, недостовірної їх оцінки.

До того ж, перспективним і вкрай необхідним напрямом є приділення уваги на законодавчому рівні нематеріальним активам, які на сьогодні не знаходять відображення в обліковій системі, але мають визначальний вплив на ринкову вартість суб'єктів господарювання.

Таблиця 1

Пропозиції щодо усунення проблем, пов'язаних із використанням та обліком нематеріальних активів на вітчизняних підприємствах

Проблеми оцінки та обліку нематеріальних активів	Пропозиції щодо їх подолання
Неоднозначне тлумачення поняття «нематеріальні активи».	Удосконалити правову базу з обліку НМА. Удосконалити систему контролю НМА.
Неефективне управління даними активами. Відсутність єдиної доцільної методики оцінки НМА. Недосконалість організації збалансованості обліку. Відсутність єдиної класифікації НМА.	Визначити єдиний, оптимальний підхід щодо оцінювання вартості НМА.
Відсутність методики інвентаризації НМА.	Підвищити рівень кваліфікації, знань бухгалтерів з обліку НМА.
Проблеми під час визнання активів нематеріальними.	Розробити єдині критерії щодо віднесення того чи того об'єкта НМА до відповідної групи.
Недооцінювання такої категорії, як гудвіл	Запозичувати зарубіжний досвід щодо оцінки та обліку НМА

Існуюче нормативно – правове регулювання бухгалтерського обліку та звітності, зокрема, стандарти оцінки нематеріальних активів для цілей фінансової звітності не забезпечують вартісного виразу значної частини таких об'єктів. Відсутність методики оцінки не дає змоги одно значно визначити місце цього виду економічних ресурсів в обліковому процесі, репрезентувати їх у публічній звітності підприємства, передусім включити їх у баланс для врівноваження ринкової і балансової вартості компанії.

У процесі проведення оцінки в операціях із НМА виникають певні проблеми, шляхи вирішення яких на сьогодні є спірними, а саме щодо:

- ✓ здійснення оцінки бізнесу та виокремлення частки, що припадає на НМА;
- ✓ внесення НМА до статутного капіталу;
- ✓ встановлення прибутковості НМА в майбутньому;
- ✓ трансформація обліково-звітної інформації в частині НМА під час складання звітності за МСФЗ;
- ✓ дооцінка об'єктів НМА з нульовою залишковою вартістю;
- ✓ оцінка і встановлення правомірності її застосування до внутрішньо генерованих об'єктів НМА, що мають обліковуватися на балансі;
- ✓ незіставності деяких нормативно-правових документів щодо методики обліку НМА;
- ✓ неможливості використання моделі переоціненої вартості для багатьох нематеріальних активів через відсутність існування абсолютно активного ринку аналогічних НМА;
- ✓ оцінка прав користування природними ресурсами;
- ✓ виявлення нематеріальних переваг компанії та виміру їхньої вартості для встановлення впливу на зростання вартості бізнесу;
- ✓ існування великої кількості підходів і методик до оцінювання НМА, що ускладнює об'єктивність вибору методу оцінювання тощо.

На сьогодні одним із актуальних питань є встановлення значення і впливу НМА на ринкову вартість підприємства. Постає потреба у глибокому вивченні існуючих і спірних об'єктів НМА, факторів, що на них впливають, встановленні й розробці підходів, методів з метою об'єктивного оцінювання вартості підприємства.

Для успішного розвитку та отримання безперечних конкурентних переваг для будь-якого суб'єкта господарювання в епоху надшвидкого розвитку технологій, в т. ч. і інформаційних, необхідно використання в процесі своєї діяльності нематеріальних активів. Через відсутність у таких активів матеріальної форми і певній суперечності визнання витрат на їх створення можуть існувати проблемні моменти в процесі обліку таких активів. Для усунення та попередження помилок в окресленій ділянці обліку необхідно забезпечити якісний аудит нематеріальних активів на підприємстві. Однак, в частині аудиту нематеріальних активів є окремі не розкриті питання (табл. 2).

Таблиця 2

Аналіз досліджень інформаційного забезпечення аудиту нематеріальних активів

ІБ науковця	Розглянуті аспекти	Недоліки дослідження
Бичкова С. М.	етапи проведення зовнішнього аудиту операцій з НМА	не приділяється уваги комплексній методиці проведення аудиту за напрямом перевірки
Гордієнко Н. І.	організація та методика проведення зовнішнього аудиту НМА на підприємствах України	не вивчається аудит ефективності використан-ня НМА
Свдокімова А. В.	загальні питання з проведення аудиту операцій з НМА; питання правильності відображення операцій з НМА в бухгалтерському обліку	не розкриваються особливості формування аудиторських рекомендацій стосовно підвищення ефективності системи бухгалтерського обліку та управління НМА
Єрофєєва В.А.	питання з проведення зовнішнього аудиту НМА	не висвітлюються етапи та послідовність проведення перевірок
Жмінько С. І.	технологія та особливості проведення аудиту операцій з НМА	не розглядаються питання, пов'язані з вибором найбільш ефективних напрямків, за допомогою яких можливо підвищити як ефективність системи бухгалтерського обліку операцій з НМА, так і ефективність їх використання
Івашкевич В. Б.	питання, пов'язані з аудитом операцій з бухгалтерського обліку НМА, їх наявності та правильності оцінки	не приділяється значної уваги особливостям використання аудиторських процедур та робочих документів, які доцільно застосовувати у ході проведення аудиту

Отже, дослідження показують, що перспективним напрямком для проведення якісного аудиту є визначення основних процедур робочої програми при аудиті нематеріальних активів, а також розробка робочих документів аудиторів.

Також одним з перспективних напрямів обліку і аудиту нематеріальних активів є його проведення в умовах використання комп'ютерних технологій. Користувачі програмних продуктів ведуть їх облік аналогічно до обліку інших необоротних активів, не враховуючи специфіки об'єкта обліку.

Дане питання на сьогодні є маловивченим, оскільки на вітчизняному ринку представлено лише декілька програмних продуктів для комп'ютеризації аудиторської діяльності ("Goldberg Audit", "Audit Expert", "Ассистент аудитора" та ін.) в яких не приділено окремої уваги аудиту нематеріальних активів. В той же час, окремі дослідники наводять авторські пропозиції щодо удосконалення аудиторських процедур в частині такого об'єкту як нематеріальні активи. Зокрема, в умовах використання комп'ютерних технологій, на думку С.В. Шульги [9, с. 16-17], аудитор, перевіряючи нематеріальні активи підприємства, має дослідити такі питання: - технічне забезпечення в частині обробки і передачі даних про нематеріальні активи (з вказівкою на те чи є комп'ютери автономними або підключеними до мережі, в тому числі і глобальної); - програмне забезпечення комп'ютерної обробки даних; - послідовність обробки облікової інформації про нематеріальні активи; - розділи та ділянки обліку, що функціонують у середовищі комп'ютерної обробки даних; - забезпечення архівації та зберігання даних. Проведення аудиту нематеріальних активів за цих умов має передбачати дослідження: облікової політики підприємства контролем константних даних програми; аудит наявності відповідних документів; бухгалтерських рахунків; оцінки нематеріальних активів; розрахунків, пов'язаних з використанням нематеріальних активів. Викладений порядок дослідження нематеріальних активів у процесі аудиту з позиціонуванням на проведенні процедур їх аналізу, на думку автора, визначає особливості перевірки цього виду активів в умовах використання комп'ютерних технологій. В свою чергу, Н.М. Бразілій [2, с.15] зазначає, що розвиток комп'ютерної техніки та технології мав суттєвий вплив на ефективність аудиту, особливо внутрішніх перевірок. Облікові системи, які використовують у комп'ютеризованому середовищі, сприяють здійсненню аудиторських перевірок із використанням комп'ютерної мережі клієнта. У зв'язку з цим автор уточнює методику аудиту нематеріальних активів з використанням комп'ютерів, проводить аналіз варіантів комп'ютерного забезпечення процесу аудиту нематеріальних активів, деталізує всі етапи аудиту нематеріальних активів в умовах комп'ютеризованого середовища та наводить шаблони робочих документів щодо аудиту нематеріальних активів в умовах автоматизації. Слід відмітити, що І.А. Бігдан [1, с. 83] звертає увагу на те, що розробка автоматизованого програмного комплексу, який задовольняв би потреби в контролі, плануванні, аналізі, прогнозуванні діяльності підприємства, має відбуватися для конкретного випадку. На прикладі використання прикладних програм, створених фірмою «Бізнес-Експерт», автор пропонує ввести модуль «Облік нематеріальних активів», який був би органічно пов'язаний з модулями «Фінансовий аналіз, планування і прогнозування», «Маркетинговий облік, планування, аналіз і прогнозування», «Управління документооборотом», що дозволить оцінювати значимість нематеріальних активів в обліково-аналітичній політиці підприємства.

Комп'ютеризація аудиторських перевірок на самому підприємстві має виключну важливість і потребує переходу на якісно новий рівень в умовах необхідності створення автоматизованих систем аудиту, що відповідають сучасним запитам користувачів. Особливої актуальності при розробці комп'ютеризованих систем аудиту в сучасних умовах набуває використання новітніх аналітичних інструментів облікової

інформації та побудови баз даних: Data Warehouse, Data Mart, Data Mining, OLAP, Business Intelligence solutions, XBRL та ін.

Для визначення кола проблем, що вже отримали дослідження та досліджені частково, нами проведено аналіз останніх досліджень з питань обліку і аудиту нематеріальних активів. Отримані результати представлено у табл. 3.

Таблиця 3

Огляд навчальної та наукової літератури з питань обліку, аудиту та аналізу нематеріальних активів

Автор, джерело	Проблемні питання, що розглядаються	Пропозиції автора
1	2	3
Біляченко О.Л.	Інвентаризація програмного забезпечення	Розглянуто нормативне регулювання порядку інвентаризації нематеріальних активів, на основі чого запропоновано методичні підходи до інвентаризації програмного забезпечення
Біляченко О.Л.	Особливості відображення програмного забезпечення на рахунках бухгалтерського обліку	Вивчено критерії визнання активів та нематеріальних активів відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності, Положень (стандартів) бухгалтерського обліку України та Положень бухгалтерського обліку Російської Федерації на основі чого побудовано алгоритм визнання програмного забезпечення нематеріальним активом. Запропоновано методику бухгалтерського обліку програмного забезпечення, що враховує матеріальні та нематеріальні особливості даного активу та забезпечує надання точної та достовірної інформації про них
Бондар М.І., Бабіч В.В.	Методика нарахування амортизації необоротних активів	Проаналізовано методику нарахування амортизації основних засобів, інших необоротних матеріальних активів та нематеріальних активів за нормами податкового законодавства і згідно з нормативними документами з бухгалтерського обліку та визначені шляхи їх гармонізації
Бурова Т. А.	Бухгалтерський і податковий облік необоротних активів	Проаналізовано стан діючих нормативних документів по обліку необоротних активів, розроблені напрями удосконалення класифікації і оцінки основних засобів на підприємстві шляхом гармонізації бухгалтерського і податкового обліку.
Великий Ю. В., Ляховець О. О.	Порівняльний аналіз стандартів обліку нематеріальних активів в Україні та зарубіжних країнах	Проаналізовано основні підходи, що застосовуються в зарубіжній та вітчизняній практиці для обліку нематеріальних активів.
Герасименко І.С., Скляр Л.Б.	Удосконалення обліку необоротних активів на основі зарубіжного досвіду	Проаналізовано особливості обліку необоротних активів у зарубіжних країнах у порівнянні з вітчизняним обліком.
Дерун І. А.	Сутність та класифікація необоротних активів	Розглянуто сутність необоротних активів та їх класифікацію за різними ознаками. Надано пропозиції щодо удосконалення визначення терміну необоротних активів та класифікаційних ознак.
Єршова Н.Ю., Токар Н.Б.	Визначення та оцінка нематеріальних активів	Розглянуто питання визначення й оцінки нематеріальних активів в обліку. Проаналізовано можливість їхнього використання й доповнена класифікація для конкретних потреб сучасного ринку. Досліджено питання використання справедливої, ринкової й ліквідаційної вартості нематеріальних активів. Запропоновано заходи щодо вдосконалення обліку формування первісної вартості нематеріальних активів залежно від напрямку їхнього надходження на підприємство
Карпаніна К.В.	Окремі аспекти обліку нематеріальних активів за національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку	<i>Здійснено порівняльний аналіз обліку нематеріальних активів за національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку</i>
Криштопа І. О.	Оцінка нематеріальних активів	Висвітлено теорію та існуючу практику оцінки нематеріальних активів, визначено «вузькі» аспекти даної ділянки бухгалтерського обліку та надано рекомендації щодо їх вирішення
Лищенко О. Г., Васютіна О. В.	Удосконалення організації обліку нематеріальних активів	Огляд питання класифікації нематеріальних активів, розроблено більш удосконалену класифікацію нематеріальних активів.
Рудик О.О.	Удосконалення нормативно-правового регулювання методології та організації бухгалтерського обліку амортизації необоротних активів	Удосконалення нормативно-правового забезпечення амортизації необоротних активів як на рівні держави, так і на рівні окремого підприємства. При цьому, регулювання зносу необоротних активів здійснюється в розрізі таких груп як: основні засоби, інші необоротні матеріальні активи, нематеріальні активи, довгострокові біологічні активи та інвестиційна нерухомість.
Саюн А.О.	Формування облікової політики	Досліджено основні елементи концепції облікової політики нематеріальних активів на підприємствах в умовах ринкової
	нематеріальних активів	економіки, представлено елементи облікової політики підприємства, які дозволять удосконалити порядок обліку нематеріальних активів з метою досягнення високих показників фінансово-господарської діяльності підприємства. Акт приймання - передачі та інвентарну картку обліку основних засобів в один документ

1	2	3
Семйон В. С.	Поняття, класифікація та склад необоротних активів	Досліджено сутність поняття необоротних активів в різних літературних джерелах і запропоновано вдосконалене їх визначення. Розглянуті класифікаційні ознаки активів довгострокового користування і узагальнена їх класифікація для цілей обліку. Проаналізований склад необоротних активів в балансах різних країн світу
Сизоненко О. В., Завгородня Н. В.	Удосконалення методики аудиту нематеріальних активів	Розглянуто питання удосконалення методики аудиту нематеріальних активів, враховуючи їх концептуальні, сутнісні, функціональні та інші особливості. Узагальнено варіацію дій аудитора на усіх етапах перевірки виходячи з галузевих, нормативних та інформаційно-технічних критеріїв. Виділено можливий вплив викривлень та неточностей в обліку та звітності нематеріальних активів на аудиторську думку.
Сизоненко О.В.	Позабалансовий облік нематеріальних активів	Проведено дослідження українських та зарубіжних методологічних засад позабалансового обліку нематеріальних активів та надано практичні рекомендації, а саме: – нематеріальні активи можуть бути предметом договору оренди, тоді слід застосовувати позабалансовий рахунок 01; – на рахунку 03 “Контрактні зобов’язання” слід вести облік щодо зобов’язань за договором комерційної концесії; – певні нематеріальні активи можуть бути предметом договору застави, а тому для їх обліку будуть застосовуватись рахунки 05 “Гарантії та забезпечення надані” та 06 “Гарантії за забезпечення отримані”; – змінити назву рахунку 08 на “Бланки та інші матеріальні носії суворого обліку”; – ввести додатковий позабалансовий рахунок “Активи, залежні від нематеріальних активів”, на якому вести облік, надр та підземних споруд для підземного зберігання нафти, газу та інших речовин і матеріалів, захоронення шкідливих речовин і відходів виробництва, скидання стічних і супутніх вод.
Шипунова О.В.	Вдосконалення організації обліку необоротних активів	Розглянуто особливості теоретичних та практичних аспектів застосування комп’ютерних інформаційних систем в організації обліку необоротних активів
Юрківська Л.І., Біляченко О.Л.	Аудит ефективності нематеріальних активів	Проведено аналіз існуючих підходів до аудиту ефективності нематеріальних активів
Ясишена В. В.	Економічний зміст та класифікація нематеріальних активів для цілей бухгалтерського обліку	Розглянуто визначення нематеріального активу в різних законодавчо-нормативних документах і встановлено розбіжності. Порівняно різні види класифікацій нематеріальних активів, які піднімаються в економічній літературі. Запропоновано класифікацію нематеріальних активів для обліково-аналітичних потреб.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Отже, аналіз результатів дослідження вітчизняних і зарубіжних вчених – економістів свідчить, що теоретичні та практичні розробки щодо обліку і аудиту нематеріальних активів мають сучасний характер і потребують проведення подальших досліджень та розробок в напрямку їх удосконалення та адаптацію до міжнародних стандартів.

Література

- Бігдан І.А. Проблема оцінки нематеріальних активів. Науковий журнал "Регіональні перспективи". 2001. № 2. С. 78-80.
- Бразілій Н. М. Облік і аудит нематеріальних активів (на прикладі підприємств харчової промисловості): автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.09. Київ, 2007. 20 с.
- Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 «Нематеріальні активи». Міжнародний документ від 01.01.2012. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_050/page2 (дата звернення: 15.01.2022).
- Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи»: затв. наказом М-ва фінансів України від 18.10.99 р. URL: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 15.01.2022).
- Нарожний А. П. Економічна сутність нематеріальних активів. Економіка АПК. 2009. № 1. С. 81—86.
- Писаренко Ю. В. Організація та методика обліку і контролю нематеріальних активів : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09. Київ. 2008. 20 с.
- Плекан М. В. Облік і аналіз нематеріальних активів в умовах розвитку інформаційної економіки : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09. Львів. 2013. 20 с.
- Про затвердження типових форм первинного обліку об’єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів: Наказ Міністерства фінансів України від 22.11.2004 № 732. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1580-04> (дата звернення: 16.01.2022).
- Шульга С. В. Облік і аудит нематеріальних активів: теорія, організація, методика : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. Київ, 2006. 21 с.

References

1. Bihdan I.A. Problema otsinky nematerialnykh aktiviv. Naukovyi zhumal "Rehionalni perspektyvy". 2001. № 2. P. 78-80.
2. Brazili N. M. Oblik i audyt nematerialnykh aktiviv (na prykladi pidpryemstv kharchovoi promyslovosti): avtoref. dys... kand. ekon. nauk: 08.00.09. Kyiv, 2007. 20 p.
3. Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho obliku 38 «Nematerialni aktivy». Mizhnarodnyi dokument vid 01.01.2012. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_050/page2(data zvernennia: 15.01.2022).
4. Polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 8 «Nematerialni aktivy»: zatv. nakazom M-va finansiv Ukrainy vid 18.10.99 r. URL: <http://www.rada.gov.ua> (data zvernennia: 15.01.2022).
5. Narozhnyi A. P. Ekonomichna sutnist nematerialnykh aktiviv. Ekonomika APK. 2009. № 1. P. 81—86.
6. Pysarenko Yu. V. Orhanizatsiia ta metodyka obliku i kontroliu nematerialnykh aktiviv : avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.09. Kyiv. 2008. 20 p.
7. Plekan M. V. Oblik i analiz nematerialnykh aktiviv v umovakh rozvytku informatsiinoi ekonomiky : avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.09. Lviv. 2013. 20 p.
8. Pro zatverdzhennia typovykh form pervynnoho obliku ob'ektiv prava intelektualnoi vlasnosti u skladi nematerialnykh aktiviv: Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 22.11.2004 № 732. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1580-04> (data zvernennia: 16.01.2022).
9. Shulha S. V. Oblik i audyt nematerialnykh aktiviv: teoriia, orhanizatsiia, metodyka : avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.09. Kyiv, 2006. 21 p.

Надійшла / Paper received : 03.01.2022

Надрукована / Printed : 31.01.2022